

akár egy másik fejezetben is helyet kaphatna – azaz a magyar–angol nyelvi kontaktusoknak vagy a nyelvi jogok kérdésének meghatározó jelentősége van a nyelvpedagógia területén is.

A szerzői előszóban több tanulmányhoz kapcsolódóan is olvashatjuk Kontra Miklós kiegészítő megjegyzéseit (pl. *On teaching English in Hungary in the 1970s*), s egy-egy tanulmánnyal a szerző maga is visszatekint (pl. *Használható még a lufis könyv Amerikában?*). Ezen túl is érdemes lenne megvizsgálni és a válogatott íráskor eredményeivel összehasonlítani, hogy a tanulmányok alapját képező 1980-as, 1990-es vagy akár a 2000-es évekbeli adatgyűjtések óta eltelt évtizedekben történt-e változás a nyelvhasználatban, azaz mi jellemzi ezeket a nyelvi kérdéseket mai magyar társadalmainkban. A kötet kiváló kiindulópontot és inspiráló módszertani ötleteket kínál annak vizsgálatára, hogy az elmúlt évtizedek társadalmi változásai hogyan befolyásolják mai nyelvhasználatunkat.

Balogh Erzsébet

Hivatkozások

- Biro, Ruth G.–Kontra Miklós–T. Radnai Zsófia 1989. *Hungarian Picture Dictionary for Young Americans. Angol–magyar képezzótár. Bilingual Edition.* Budapest, Tankönyvkiadó.
- Cseresnyési László–Kontra Miklós 2024. *Empirical linguistics. A cautious obituary. Argumentum*, 20, 276–286. p. <https://doi.org/10.34103/ARGUMENTUM/2024/16>

Parapatics Andrea: A múltban gyökerező identitás jelene és jövője. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 238. Budapest–Veszprém, Tinta Könyvkiadó–Pannon Egyetem, 2025, 447 p.

Napjaink egyik népszerű, a laikusok és a tudomány emberei érdeklődésére is számot tartó témája az identitás, ami egy sok szempontból nehezen megfogható, komplex és dinamikus alakuló, folyamatosan változó struktúra. Erre a változó természetére, időbeliségére utal a kötet címe is, amely azonos annak a 2023. június

21–24. között a Pannon Egyetem Modern Filológiai és Társadalomtudományi (ma már Humántudományi) Kara által Veszprémben megrendezett nemzetközi, interdiszciplináris konferenciának a címével, amelyen az itt közölt, szerkesztett és bővített, válogatott tanulmányok előadásként hangzottak el.

Bár a vaskos kötet a Tinta Könyvkiadó *Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához* sorozatában jelent meg, a benne foglalt íráskor zöme nem nyelvészeti témájú, hanem olyan színes és változatos palettát tár elénk, mint amilyen maga a központi elem, az identitás. A könyv 34 tanulmányt közöl a nyelv-, az irodalom- és a kultúratudomány, a pszichológia és neveléstudomány, az építészet köréből, valamint az identitáskutatás további aspektusairól magyar, angol és francia nyelven. A tudományos világ érdeklődését tükrözi az is, amit a szerkesztőtől és egyben a konferencia egyik szervezőjétől, Parapatics Andreától tudunk meg az *Előszóban*: ti. hogy a választott téma (identitás) a vártnál jóval nagyobb számban és körben vonzotta a kutatókat: nyelvész, irodalomtudós, történész, néprajzkutató, pszichológus, neveléstudós, építész, filozófus, médiakutató, szociológus, akik – a kötet értékességéhez nagyban hozzájárulva – mind a saját tudományterületük nézőpontjából vizsgálták ugyanazt a kérdést, így amíg ők egymást a konferencián meghallgatva, mi a tanulmányokat elolvasva eddig kevésbé ismert vagy akár teljesen ismeretlen szempontokkal is gyarapodhatunk.

A – négynapos, négyelvű interdiszciplináris – konferencia szervezőinek célja (hogy közös gondolkodásra hívja azokat a magyar, európai és tengerentúli kutatókat, akik különféle tudományterületek képviselőiként más-más módszerekkel, eszközökkel és megközelítésekben vizsgálják az identitás fogalmát, típusait, viszonyrendszerét és azok változásait, mely változások a kortárs társadalmakkal szemben jelentkező meghatározó kihívások alapját képezik) a könyv tartalomjegyzékét látva maradéktalanul teljesült, hiszen a hazai és nemzetközi – 13 országból, 35 egyetemről és 16 további intézményből érkezett – előadók (összesen

150, ebből 23 meghívott) az identitás fogalmát, a fenntartható egyéni és közösségi identitások, a nemzeti, európai, kozmopolita és fluid identitás megváltozott formáit, értelmezéseit és művészi megjelenítését járták körül.

Az első rész az irodalom- és kultúratudomány körébe tartozó kilenc írást tartalmaz. Ján Drengubiak egy, a québeci identitás két pillérével, a patriarchális családdal és az egyházzal szembenező Anne Hébert-regénnyel foglalkozik, Kéry Anna Lilla a főhősök családba való reintegrációját és újjáépülő identitásukat Dragomán György *Máglya* és Donatella Di Pietrantonio *A visszaadott lány* című regényeiben vizsgálja összehasonlító műelemzés keretében. Kovács Gábor a narratív és kulturális identitást, a szövegsubjektumot és a tárgyi alakmást Alberto Moravia *Barátság* c. novellájának elemzésén keresztül tárgyalja, Ladányi István a vajdasági magyar irodalmat a Vajdaságból „elszármozott” alkotók műveinek megközelítésében szemléli. Lévai Ruth Karin olyan eseteket elemez Georg Bernanos *The Diary of a Country Priest* [Egy vidéki pap naplója] című regényében, amelyek a szerzőnek azt a meggyőződését bizonyítják, hogy a modern civilizáció elidegenedésének leküzdésére és a gonosz fizikai megnyilvánulásának megváltoztatására egyedül a kapcsolatok tekintélyén keresztül van lehetőség. Pataky Adrienn a *Nyugat* világirodalmi identitásának gyökereit és az első évek européer szemléletét kutatja a folyóirat harminchárom évfolyamában (1908–1941) megjelent műfordításokon és világirodalmi műveken, szerzőkről közölt íráson, valamint az 1949-ig működő *Nyugat* Kiadó által megjelentetett fordításköteteken keresztül. Thomka Beáta a meghatározó nemzedéki tapasztalatok transzformálódásának folyamatát néhány művészeti, érzéki szenzáció és intellektuális élmény alapján vizsgálja. Vraukó Tamás írásának témája Gloria Anzaldúa mexikói–amerikai költőnő munkáinak út- és önazonosság-keresése térben és időben, Zámbó Bianka pedig arról ír, hogyan jelenik meg az identitás Juhász Gyula, Petri György és Weöres Sándor ún. önarckép-verseiben.

A második rész témája a nyelvtudomány, és összesen nyolc írást foglal magába. Gergely Viktória a magyar mint idegennyelv oktatására használt MagyarOK A1+ tankönyvcsoomag kultúra szempontú elemzésével foglalkozik, arra keresve a választ, hogyan nyilvánul meg a kulturális sokszínűség és milyen módon jelennek meg a magyar kultúra jellegzetességei a tankönyvben. Iványi Zsuzsanna a szociális pozícionálást és kollektív identitást vizsgálja botlatókövek elhelyezése alkalmából elhangzott megemlékező beszédekben. Nádor Orsolya tanulmányának fő kérdése, hogy miként igazolhatja a nyelvtudomány, hogy Kelet-Közép-Európa nemcsak történetileg, hanem nyelvi hálózatok szempontjából is regionális egységként értelmezhető. Ekaterina Protassova és Maria Yelenevskaya azt vizsgálják, milyen hatással van a külföldön élő orosz beszélők identitására a jelenlegi globális helyzet. Reszegi Katalin írásában bemutatja a tulajdonnevek különböző típusainak az identitásjelzésben és az identitás formálásában játszott szerepét. Szabó Melinda az észak nemzeti identitásának vizsgálatával foglalkozik, azon belül is az etnikummal mint nemzetformáló erővel. Szabó T. Annamária Ulla a Kárpát-medencén kívüli európai országokban élő két- és többnyelvű családok nyelvi szocializációs stratégiáit kutatja, egyebek között az identitásstruktúrák felépítése szempontjából. Vančo Ildikó és Illés Dániel bemutatja, hogyan vélekednek a szlovákiai magyar középiskolás diákok a szlovákiai magyar regionális nyelvváltozatok (köztük a közösségi identitást is jelző nyelvjárás) használatáról.

A harmadik rész a pszichológiai és neveléstudományi írásokat gyűjti egybe, szám szerint tízet. Beck-Zaja Mónika középiskolás diákok pénzügyi nevelését és a családi modell kapcsolatát vizsgálja. Bodnár Éva írásában arra hívja fel a figyelmet, hogy tanári szerep pozitív irányú változásai kulcsfontosságúak az oktatás sikeressége szempontjából. Di Blasio Barbara és Szigeti Mónika Veronika egy 2022-ben, a pandémia után lezajlott, főleg Somogy megyei pedagógusok körében végzett kutatás eredményeit ismertetik, amely a pedagógusok szakmai

identitása és a jóllétük közötti összefüggéseket vizsgálta a kiégésük szintjének mérésével. Forgács Attila írásában azzal foglalkozik, hogyan járult hozzá az ételmegosztás a társadalmi azonosítástudat kialakulásához az emberiség története során. Kotics József tanulmányában arról olvashatunk, milyen szerepe van a vallásnak az etnikumok közötti kapcsolatokban és a romák társadalmi integrációjában, s hogy jelenthet-e a vallásváltás megszabadulást egy megbélyegzett identitástól. Kubinger-Pillmann Judit arról ír, hogy milyen szerepe van a digitális történetmesélés módszerének az identitás formálódásának folyamatában, miközben alkalmazási lehetőségeit és folyamatát is ismerteti. Rozgonyi Emőke bemutatja a „Testtérkép” komplex művészeti programot, amelynek alapja az identitás-elemek felfedezése művészi eszközökkel, és amelyet a serdülőkori identifikációs folyamatok támogatásáért hoztak létre. Sántha Kálmán a tanári identitást és a tanárrá válás folyamatának kapcsolatát történeti és kutatómódszertani fókuszban vizsgálja. Sass Judit egy pedagógusokkal végzett kutatást mutat be, amely az érzelmi igénybevétel szervezeti és egyéni tényezőit, a munka során átélt érzelmeket és azok szabályozását vizsgálta, és amelynek eredményei felhasználhatóak az érzelmemkezelés fejlesztésére a tanári felkészítés során. Vass Vilmos tanulmányában a változó tanári identitás és tudáskonceptió összefüggéseiről szól.

Az építészet témakörébe tartoznak a negyedik részben szereplő írások, összesen három. Nagy Márton négy esettanulmányon keresztül ismerteti a kontextus megértésén alapuló és a reflexiót előtérbe helyező „régijű” tervezési módszer alkotófolyamatát és a létrejött tárgyakat, amelyekben közös vonás a helyek, helyzetek identitása keresésének, megragadásának és továbbadásának a szándéka. Nedeczky Zsolt dolgozatában arra próbál választ keresni, hogy

milyen tényezők határozzák meg egy épület identitását, milyen módszerek, stratégiák járulnak hozzá annak megtalálásához, és ezek hogyan segítik az átalakítás, továbbtervezés munkáját. Wettstein Domonkos a korabeli szakajtóban fellelhető reflexiók tükrében vizsgálja azt, hogyan nyilvánul meg az identitáskeresés a Balaton-parti nyaralótelepek építészetében a két világháború között.

Az utolsó, az identitáskutatás további aspektusaival foglalkozó, négy írást tartalmazó részben találjuk Fenyvesi Anna „interdiszciplináris bölcsész esszéjét”, amelyben saját családtörténet-kutatásának eredményeit ismerteti arra keresve a választ, hogy miért fontos az ilyenfajta kutatás a ma emberének, milyen hozadékaik lehetnek a számára. Kovács Gáborján írásában az 1990 és 1993 között Veszprémben működött ♡ KÖRHöz (ejtsd: A Kör) (Veszprémi Fiatal Alkotók Köre) kapcsolódóan vizsgálja a Veszprém-identitást, N. Mandl Erika tanulmányából megismerhetjük a keszthelyi Helikoni Ünnepek kultúraformáló szerepét és jelentőségét a művészi életpályák elindításában, Oláh Miklós pedig az identitás alapú társadalmi tereket vizsgálja Magyarországon – milyen szerepe van a területi identitásnak az igazgatási terek tervezésében.

A konferencia szervezőinek szándékához híven mindazoknak (a tudomány képviselőinek és „az utca embereinek” egyaránt) ajánlom a kötet forgatását, akik számára fontos kérdés az identitás tudományos alapú megvitatása, és a szerkesztővel együtt én is bízom benne, hogy e sokszínű konferenciával sikerült elindítaniuk egy hagyományt, amelyet a jövőben is folytatnak, hiszen – ahogy ő is fogalmaz – az identitás témakörének vizsgálata mindig időszerű lesz, és a jövőben is tartogat majd újdonságokat.

Szendi Tünde